

II Antypodręcznik. Jak zbudować niewidzialne miejsce? <<<

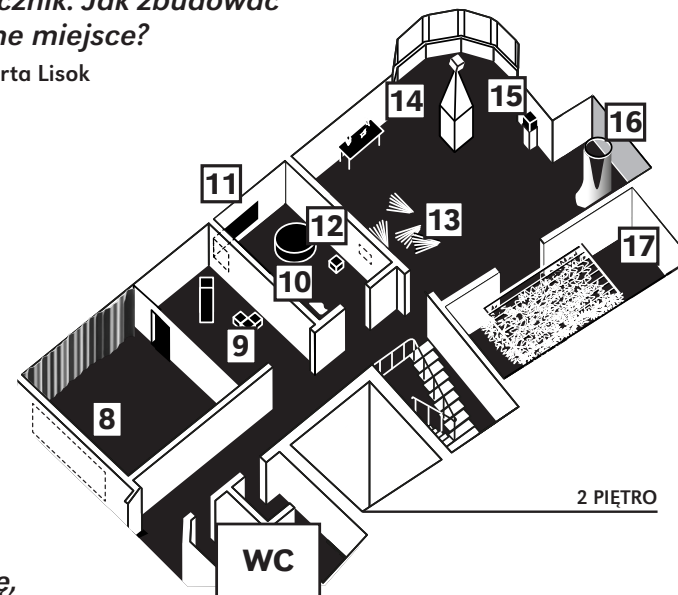
- 8 Dominik Ritszel **Random XYZ**, video, 2023 9 Natalia Kopytko **Naczynia**, obiekty, 2023 10 Jolanta Jastrzab, Dominik Ritszel **Mapa**, instalacja, 2022 11 Barbara Kubska **Szpital za zielonym murem**, fotografie, 2023 nagrania dźwiękowe: **Bogusława**, pracowniczka szpitala, 13'17" | **Sławek**, asystent zdrowienia, 10'47" | **krajobraz dźwiękowy**, 10'23"
- 12 Jagoda Dobecka **Komfort to**, książka, 2023 13 Paweł Szeibel **Przedzimmie**, instalacja, 2023 14 Paweł Błęcki **Latarnia, czyli świetlna fontanna**, instalacje, 2023 15 Jola Jastrzab **Ściana**, video, 2023 16 Magda Franczak **Echo archiwum**, tkanina, 2023 17 Karolina Grzywnowicz **Walking through underwater meadows**, instalacja, 2023

I Teraz widzę, że to jest złudzenie <<<

- 1 Jaśmina Wójcik oraz dziewczyny z Grupy Pedagogów Ulicy UNO w Bytomiu, **scenografia wystawy** 2 Joanna Zdzenicka-Obałek, Paweł Szeibel (Pracownia Sezonowa) oraz młodzież z IV Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego w Bytomiu | **O zakresie uwagi i zajmowaniu stanowiska**, art wagon, mapa myśli, 2023 | **Projekt Baza 2022**, wideo 10'10", 2022 3 Przemysław Jeźmirski oraz dziewczyny z Technikum nr 4 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Bytomiu 3a **Senne podróże**, instalacja wieloobiektoowa (projekcja, obiekt wiszący, kamienica, wideo, rzeźba), 2023 3b **Uwolnij lwa**, gra w przestrzeni wystawy, 2023 3c **Śpiący lew**, obiekt mobilny, 2023 4 Łukasz Szleszyński oraz dziewczyny z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Radzionkowie **dziewczyny.gesty**, wideo 4'42", 2022 5 Dorota Hadrian oraz dziewczyny z IV Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego w Bytomiu | **Mój głos ma znaczenie**, seria fotografii, nagrania audio, 2023 | **Kolumna zwycięstwa**, rzeźba, 2023 6 Sławomir Brzoska **Kąt energetyczny**, instalacja nawiązująca do warsztatów z udziałem młodych osób z Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu, 2023 7 Dominika Malska oraz uczestnicy i uczestniczki warsztatów | **Wnętrze. Stany pierwotne**, instalacja, 2023

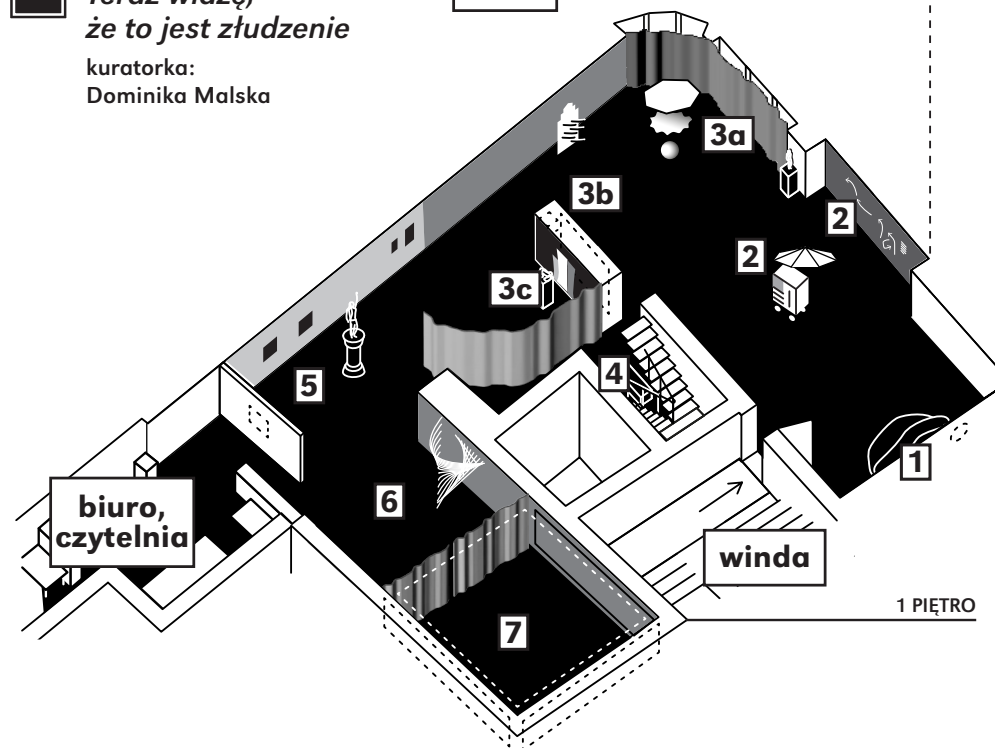
II Antypodręcznik. Jak zbudować niewidzialne miejsce? <<<

kuratorka: Marta Lisok

I Teraz widzę, że to jest złudzenie <<<

kuratorka:
Dominika Malska

I *Teraz widzę, że to jest złudzenie*
udział biorą: **Sławomir Brzoska, Dorota Hadrian, Przemysław Jeźmirski, Dominika Malska, Paweł Szeibel, Łukasz Szleszyński, Jaśmina Wójcik, Joanna Zdzienicka-Obałek** oraz uczestniczki i uczestnicy Projektu Baza

kuratorka: Dominika Malska | koordynacja: Agata Gomolińska-Senczenko

1 Jaśmina Wójcik oraz dziewczyny z Grupy Pedagogów Ulicy UNO w Bytomiu, *scenografia wystawy*

Scenografia swobodnie nawiązuje do spotkania warsztatowego Uczestniczek projektu z artystką Jaśminą Wójcik w 2021 roku. Ideą przewodnią tego wydarzenia było wspólne wyjście i eksploracja terenów zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Żabie Doły w Bytomiu. Czas spędzony na łonie natury przyjął charakter spontanicznej wymiany myśli i poznawania się. Uwagę grupy szczególnie przykuły tamtejsze hałdy, które stały się inspiracją do tymczasowych akcji w terenie.

W efekcie udało się zorganizować barwny piknik w magicznym miejscu, któremu towarzyszyło twórcze działanie. Performatywne wydarzenie mogli obserwować podróżni mijający hałdy pociągami. Być może w jakiś sposób było to dla nich inspirujące, być może wciąż zastanawiają się, co takiego działo się tego dnia na bytomskich wydmach...

2 Joanna Zdzienicka-Obałek, Paweł Szeibel (Pracownia Sezonowa) oraz młodzież z IV Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego w Bytomiu (Ines Cisek, Kinga Harwig, Igor Ircha, Iga Kuczaj, Franciszek Majewski, Barbara Niedziela, Bartosz Piasecki, Aleksandra Saft, Alicja Sagan, Maja Siwek, Emilia Stelmasik, Martyna Szymała)

O zakresie uwagi i zajmowaniu stanowiska, art wagon, mapa myśli, 2023

współpraca: Paweł Staszewski

Projekt Baza 2022, wideo 10'10", 2022

kamera, montaż, udźwiękowienie: Julia Pałkowska | transkrypcja: Patrycja Klimek

Zainspirowani działaniami INSTITUT für RAUMEXPERIMENTE zaproponowaliśmy grupie licealistów spacer po parku Kahla w Bytomiu. Wspólnie wypracowaliśmy rozległą mapę myśli dotyczącą doświadczania tego

miejsca, konstruując tym samym autorskie komunikaty uczestników i uczestniczek. Odnosząc się do płynących z tych wydarzeń refleksji, tym razem my rozpisujemy wizualną mapę. Formułę podsumowania naszych doświadczeń związanych z Projektem Baza postanowiliśmy poszerzyć o mobilną platformę umożliwiającą pracę w terenie. Chcemy zaprosić każdą osobę do manualnych działań, takich jak: praca z tekstem, rysunek, zbieractwo, dynamiczny pogląd mikrostruktur oraz inne, jeszcze nieprzewidziane przez nas formy praktyk terenowych. Jest to kolejna praca, w której poszukujemy nowych rozwiązań twórczych oraz przyglądamy się międzygatunkowym relacjom. Prezentowany art wagon to eksperyment z zakresu uważności i artystycznej percepcji w trakcie pieszej wędrowki, którą uznajemy za pełnowartościową metodę artystyczną.

Joanna Zdzienicka-Obałek, Paweł Szeibel

3 Przemysław Jeźmirski oraz dziewczyny z Technikum nr 4 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Bytomiu (Agnieszka Gdula, Zuzanna Korkus, Martyna de Lambert, Rowena Moniot, Marcelina Ormaniec, Laura Serafin, Hanna Szewc)

3a *Senne podróże*, instalacja wieloobiektowa (projekcja, obiekt wiszący, kamienica, wideo, rzeźba), 2023

3b *Uwolnij lwa*, gra w przestrzeni wystawy, 2023
Podnieś miniaturę lwa i przeczytaj instrukcję gry!

3c *Śpiący lew*, obiekt mobilny, 2023

André Breton budzi się pewnego poranka z przemożną chęcią posiadania Śpiącego Lwa. Popielniczka Kopciuszka (dźwięczna gra słów francuskiego wyrażenia *le cendrier Cendrillon*), o której dotychczas myślał, nagle odeszła w niepamięć, zastąpiona wizją majestatu śniącego Króla Zwierząt. Zwraca się z prośbą do zaprzyjaźnionego artysty Alberto Giacomettiego o wyrzeźbienie takiego niezwykłego pomnika. Ten odmawia, bo jest w tym okresie zajęty własnym problemem twórczym. Już od dłuższego czasu zmaga się z wyzwaniem wyrzeźbienia lewitującej skały do jednej ze swoich kompozycji. Przyjaciele razem wybierają się na pchli targ, gdzie już na wejściu zostają niemal stratowani przez pędzącego z nadmierną prędkością lwa – dokładnie takiego jakiego wyobraził sobie Breton – tyle, że na dużych terenowych kołach. André nie dowierza, za to Giacometti klnie jak szewc na nonszalancki styl jazdy śpiącego kierowcy. Do inwektyw

miotanych przez Alberto dołącza lewitujący kamień winiąc nieuważnych kierowców za wszystkie wypadki drogowe i przypadki erozji.*

Instalacja stworzona została na podstawie koncepcji i wątków podjętych podczas warsztatów, które odbyły się w ramach Projektu Baza w maju 2023 roku. Punktem wyjścia dla wszystkich działań była historia migracji pomnika Śpiącego Lwa znajdującego się na bytomskim rynku. Uczestniczki warsztatów zinterpretowały historię bytomskiego lwa tworząc grę planszową oraz grę miejską, która została zrealizowana w ramach happeningu pt. „Lew 618. Senne podróże”.

Budując instalację inspirowałem się koncepcjami gier, które przedstawiły uczestniczki warsztatów odnosząc je do zjawiska przypadku obiektywnego kultuwanego przez surrealistów, zwanego też – przez Carla Gustava Junga – synchronicznością. Różnica zasadnicza w moim myśleniu polegała na tym, że idea przypadku obiektywnego realizuje się poniekąd sama w rzeczywistości obiektywnie wydarzającej się. Trzeba ten przypadek odszukać. Ja doszukuje się swojego przypadku w generowaniu rzeczywistości. Wykorzystując AI tworzę wizualne frazy rzeczywistości oferowane przez system cyfrowy (odtworzane i prezentowane na wystawie), zdając się na przypadek interpretacyjny algorytmu, którego rezultatu nie jestem w stanie przewidzieć, mając do dyspozycji tylko kolejny „prompt” do wpisania. Tu zawieść się może ów „obiektywizm” zjawiska. Taka sytuacja nawiązuje do idei gry jako takiej – są pewne zasady, reguły, założenia (tak jak prompty w AI), jednak rezultat zawsze pozostaje niespodzianką, a przypadek zawsze jest najbardziej elektryzującym wątkiem rozgrywki.

Przemysław Jeźmirski

- 4** Łukasz Szleszyński oraz dziewczyny z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Radzionkowie (Nikola Adamska, Oliwia Cichoń, Weronika Czepulonis, Maja Futyma, Karolina Gabryś, Natalia Gola, Wiktoria Kraśniewska, Ewelina Tomczyk)
dziewczyny.gesty, wideo 4'42", 2022
zdjęcia: Darek Lepiarz | montaż: Julia Lewandowska | muzyka: MMM – Ominous – Nion Official | transkrypcja: Paweł Wątroba

* tekst powstał na podstawie artykułu o przypadku obiektywnym, bazującym na fragmentach książki Agnieszki Taborskiej, *Senny żywot Leonory de la Cruz*, wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2011, str. 107. Link do artykułu - https://pl.wikipedia.org/wiki/Przypadek_obiektywny

Wspólnie z tancerzem Łukaszem Szleszyńskim uczestniczki projektu zastanawiały się nad różnymi sposobami wyrażania emocji poprzez mowę ciała. Wybrane i wyćwiczone gesty, mimika oraz pozy zostały zaprezentowane i udokumentowane w terenie. Za pomocą indywidualnych oraz grupowych układów uczestniczki stworzyły ruchome mikronarracje. Efektem tego działania jest prezentowany na wystawie film wideo, w którym dziewczyny opowiadają o swoim doświadczeniu codzienności i perspektywach na przyszłość.

- 5** Dorota Hadrian oraz dziewczyny z IV Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego w Bytomiu (Paulina Bąk, Anna Borecka, Aleksandra Czernik, Kinga Czornik, Hanna Czubak, Amelia Cygan, Gabrysia Dereń, Marta Fertkowska, Wiktoria Fricowska, Amelia Fonfara, Zuzanna Fułat, Magdalena Gembora, Patrycja Gembora, Patrycja Grajcar, Emilia Jeglorz, Lena Kępska, Michalina Klipka, Michalina Kowal, Wiktoria Kubiak, Natalia Morgała, Natalia Owczarek, Alicja Parzniewska, Alicja Piskozub, Emilia Posz, Małgorzata Pyrek, Agnieszka Skupek, Zofia Szwenk, Maria Wilkus, Natalia Semik, Maria Sławińska, Barbara Szafińska, Julia Wiśniowska)
Mój głos ma znaczenie, seria fotografii, nagrania audio, 2023
dokumentacja fotograficzna: Julia Pałkowska
podziękowania dla Ireneusza Herisza, dyrektora MDK nr 1 w Bytomiu
Kolumna zwycięstwa, rzeźba, 2023

W trakcie spotkań z artystką Dorotą Hadrian uczestniczki projektu zastanawiały się, jak wprowadzić aktualny, ważny przekaz w istniejące już dzieła sztuki. Za pomocą rekwizytów, kostiumów i elementów scenografii wykonały trawestacje powszechnie znanych przedstawień malarskich, dokumentując je w trakcie sesji zdjęciowej. Dzięki temu działaniu dziewczyny mogły zabrać głos w ważnych dla nich sprawach oraz wyrazić swoje emocje i doświadczenia.

Towarzysząca realizacjom rzeźba nawiązuje do klasycznej tradycji upamiętniania zwycięstw. Przedstawia dziewczynę, która odważnie manifestuje swój głos i zaznacza swoją obecność w przestrzeni. Postać ta jest reprezentacją pokolenia świadomych, silnych, wyzwolonych z krzywdzących norm społecznych młodych kobiet. Inspiruje do swobodnego myślenia i zabierania głosu, do sprawczości i wpływania na otaczającą rzeczywistość.

6 Sławomir Brzoska *Kąt energetyczny*, instalacja nawiązująca do warsztatów z udziałem młodych osób z Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu, 2023

Instalacja z użyciem pomarańczowej wełny łączy obwód półkola i dwóch linii na ścianie tworzących kąt prosty – połowę prostokąta. W efekcie powstał – częściowo na ścianie, częściowo w przestrzeni – rodzaj geometrycznego wiru, skręcenia, które ujawnia jedną z nieskończonej liczby możliwości relacji pomiędzy tymi dwiema skrajnymi formami.

Tworzenie instalacji jest rodzajem podróży, jaką przebywam z wełną pomiędzy wyznaczonymi punktami. To wdech. Wydech dokona się wraz z demontażem; zwinięciem struktury na powrót w zwartą formę motka – kuli.

Sławomir Brzoska

Realizacja nawiązuje do ingerencji przestrzennych wykonanych wspólnie z dziećmi na korytarzu szkolnym w ramach Projektu Baza w 2021 roku. Działanie miało na celu oswajenie architektonicznego chłodu przez jej najważniejszych użytkowników, czyli uczennice i uczniów. Instalacja w szkole miała przypominać młodym osobom o potencjale, który mają w sobie, o kreatywności, zdolności do tworzenia, o wspólnym działaniu, o tym, co może powstać, kiedy połączy się siły.

7 Dominika Malska oraz Lourdes Benito, Maria Błęka, Stefania Borkowska, Paulina Burzyk, Ana Cleta, Magdalena Cybulska, Agata Cukierska, Ewa Cząstka, Anna Dęboń, Asia Dębska, Józef Droński, Zuzanna Dziwis, Ewandżelina Fafanów, Róża Flesińska, Magdalena Futrzyk, Elżbieta Gąsiorek, Agnieszka Gdula, Maria Gołda, Agata Gomolińska-Senczenko, Artur Gołuch, Anna Grodzicka, Dorota Hadrian, Katarzyna Kalina, Zuza Meyer, Jan Michalski, Lidija Mirković, Zofia Modrzejewska, Iwona Pagacz, Misia Pitry, Aś Radecki, Dominika Serwin, Grażyna Skrzypek, Aleksandra Stokłos, Paweł Wątroba, Marta Wites
Wnętrze. Stany pierwotne, instalacja, 2023

W ramach cyklu „Praktyki ekspresyjne” przeprowadziłam spotkania warsztatowe dla różnych grup, zgłębiając temat swobody ekspresji, spontaniczności, poddawania się intuicyjnemu ruchowi i emocjom. Wykorzystaliśmy medium malarskie, które stało się jednocześnie formą zapisu procesu twórczego. Jego rdzeniem było połączenie z tym, co pierwotne. Malowaliśmy

podążając za muzyką i za nieskrępowaną choreografią naszych ciał.

Oddając się swobodnej ekspresji doświadczamy autentyczności, radości, spełnienia, wolności. Prezentowane na wystawie efekty to symboliczna opowieść o wychodzeniu ze schematów oraz przełamywaniu wewnętrznych blokad i przekonań ograniczających swobodę działania.

Dominika Malska

współpraca: Agata Cukierska, Agata Gomolińska-Senczenko, Katarzyna Kalina, Patrycja Klimek, Kobra, Jan Kukułka, Waldemar Latenga, Wojciech Major, Iwona Sobczyk, Ania Sokołowska, Dariusz Trzeja, Paweł Wątroba, Marcin Wysocki

II *Antypodręcznik. Jak zbudować niewidzialne miejsce?*

Projekt został zrealizowany przez CSW Kronika w Bytomiu we współpracy z Kliniknym Szpitalem Psychiatrycznym SPZOZ w Rybniku i Akademią Sztuk Pięknych w Katowicach.

udział biorą: **Paweł Błęcki, Jagoda Dobecka, Magdalena Franczak, Karolina Grzywnowicz, Jolanta Jastrząb, Natalia Kopytko, Barbara Kubska, Dominik Ritszel, Paweł Szeibel** | kuratorka: **Marta Lisok** | współpraca kuratorska: **Dominik Ritszel i Jolanta Jastrząb**

Projekt „Antypodręcznik. Jak zbudować niewidzialne miejsce” wykorzystuje sztukę jako narzędzie do pracy z lękami i traumami, łącząc zaproszonych artystów i artystki, pacjentów i personel Kliniknego Szpitala Psychiatrycznego SPZOZ w Rybniku. Zakłada tymczasowe zawieszenie standardowych reguł i procedur postępowania na terenie placówki. Częścią tego procesu jest przekroczenie sposobu funkcjonowania instytucji totalnej, w której oddziela się terapeutów od pacjentów, wytyczając granicę pomiędzy tym, co uznawane za normalne, i tym co podlega medykalizacji i równocześnie wykluczeniu z przestrzeni społecznej z zakorzenionymi w niej kategoriami użyteczności i produktywności.

Jednym z istotnych elementów współpracy podejmowanej w ramach projektu jest kryterium a-hierarchiczności zachęcające do wymieniać się kompetencjami i uczenia od siebie nawzajem. Wątek ten wpisuje się w tytułowe pojęcie *antypodręcznika*, sygnalizujące działania wymykające się opisowi, nakierowane na proces i budowanie tymczasowej wspólnoty

zamiast tworzenia obiektów w ramach tradycyjnie rozumianych działań plastycznych wchodzących w skład standardowych metod terapeutycznych.

Antypodręcznik jako neologizm wyrażający niemożność sformułowania jednej metody pracy z psychiką w kryzysie podkreśla znaczenie aktywności artystów i artystek podjętych in-situ, zakorzenionej w konkretnej sytuacji i czasie bez ambicji całościowego, systemowego ujęcia.

Tłem dla realizowanych działań jest zabytkowa architektura instytucji. Budynki poszczególnych oddziałów i otaczający je park zostały potraktowane jako soczewki skupiające osady przeszłości, kondensujące uciszane głosy, zapomniane historie. W architekturze kompleksu szpitalnego, jak w każdym starzejącym się organizmie, w którym pełno jest zatorów, napięć, bólów reumatycznych i śladów po dawnych kontuzjach, znaleźć można wiele opustoszałych pomieszczeń, labiryntowych korytarzy, nieczynnych klatek schodowych, drzwi zamkniętych na kłódki, pustych szafek, nieużywanych przedmiotów, nieczytelnych napisów wydrapanych na murze otaczającym teren.

Wykorzystanie architektury szpitala jako narzędzia do pracy z pamięcią pacjentów i pacjentek, ujawnia ambiwalencje wpisane w tytułowe *niewidzialne miejsce* z jednej strony rozumiane jako instytucja zepchnięta na marginesy społecznej widzialności, z drugiej bezpieczna przestrzeń wewnętrzna, której budowanie wpisane jest w proces powrotu do równowagi psychicznej.

8 Dominik Ritszel **Random XYZ**, video, 2023

prowadzący warsztaty: Eryk Pawłowski | realizacja filmu: Dominik Ritszel | sound design: Szymon Szewczyk | koordynacja: Sabina Szkatuła

Osią projektu jest aktywność fizyczna w zamkniętych przestrzeniach instytucji totalnych, w których w wyniku złożonych procedur i zaleceń danej placówki mobilność ciała zostaje ograniczona. Zajęcia przeprowadzone na terenie szpitala miały na celu zaangażowanie uczestników w działania fizyczne opierające się na wykorzystaniu pejzażu przyszpitalnego parku. Znajdujące się na jego terenie obiekty, takie jak nieczynne fontanny, gałęzie, pnie drzew, mury i ściany zostały potraktowane jako przyrządy do ćwiczeń, stając się narzędziami do pracy z ciałem.

9 Natalia Kopytko **Naczynia**, obiekty, 2023

Metoda pracy zaproponowana przez Natalię Kopytko opierała się na użyciu gliny. Tworzone przez pacjentów kształty były inspirowane bezoarami, czyli formami powstającymi w żołądku przez nagromadzenie niestrawionych substancji, takich jak na przykład włókna roślinne, włosy czy leki przeobrażające się w zbite struktury podobne do kamieni. Niegdyś uważane za talizmany, miały posiadać właściwości magiczne i lecznicze.

Bezoary stworzone przez pacjentów przybrały kształty węzłów i zrostów wizualizujących napięcia ukryte w ciele. Obiekty zostały ustawione na przygotowanych przez artystkę naczyniach w kształcie dłoni.

10 Jolanta Jastrzab, Dominik Ritszel **Mapa**, instalacja, 2022

Praca zrealizowana w ramach projektu badawczego pt. „Z sobą i o sobie, czyli spotkanie z pacjentem, w poszukiwaniu strategii diagnozy i weryfikacji w działaniu arteterapeutycznym przez sztuki wizualne” (autorstwa Jolanty Jastrzab, Katarzyny Krasoń)

Koncepcja obiektu: Dominik Ritszel i Jolanta Jastrzab | Wykonanie obiektu: Paweł Staszewski

Pacjenci stworzyli plan ważnych dla nich miejsc znajdujących się na terenie szpitala, obejmującego budynki poszczególnych oddziałów i otaczający je park. Stał się on inspiracją do zaprojektowania pomnika, nasączonego wspomnieniami związanymi z pobytem na terenie instytucji, procesem terapii i zdrowienia, opierającego się na archiwum prywatnych kartografii opisujących doświadczenia związane z czasem spędzonym w szpitalu.

11 Barbara Kubska **Szpital za zielonym murem**, fotografie, 2023

nagrania dźwiękowe: **Bogusława**, pracowniczka szpitala, 13'17" | **Sławek**, asystent zdrowienia, 10'47" | **krajobraz dźwiękowy**, 10'23"

Barbara Kubska, za bohaterką nagrania, parafrazuje obiegowo używaną nazwę *Szpital za czerwonym murem*, będącą jednocześnie tytułem książki napisanej przez byłego pacjenta Klinicznego Szpitala Psychiatrycznego w Rybniku, Józefa Kolarczyka. Czerwona cegła, jako architektoniczny budulec szpitala, składającego się z kilkunastu budynków mieszczących oddziały, stała się znakiem rozpoznawczym tej instytucji. Otaczający ją mur jest umowny, miejsce to nie jest szczelnie oddzielone od przestrzeni miasta. Na terenie szpitala znajduje

się park i budynki mieszkalne. Rzeczywistość *chorych* i *zdrowych* przenika się na wielu płaszczyznach. Artystka oddaje głos osobom, których relacja do tego miejsca zmieniała się w czasie, najpierw w kontekście doświadczenia terapii, później pracy zawodowej wykonywanej na terenie szpitala.

12 Jagoda Dobecka ***Komfort to***, książka, 2023
projektantka książki: Marta Sieczkowska

Jagoda Dobecka rozmawiała z pacjentami na temat dań, które wywołują u nich radość i poczucie bezpieczeństwa. Z zebranych w ten sposób wspomnień zaczęły się wyłaniać beztrudne i nostalgiczne momenty, w których jedzenie odgrywało istotną rolę. Efektem tego spotkania jest książka kucharska, w której przepisy są wolne od jednostek wagowych, skupione na emocjach i doświadczeniach zmysłowych.

13 Paweł Szeibel ***Przedzime***, instalacja, 2023
zdjęcia i montaż: Dominik Ritszel | współpraca: Gabriela Kantor

Paweł Szeibel razem z pacjentami i pracownikami szpitala prowadził działania w przyszpitalnym ogrodzie. Bazowały one na pracach zgodnych z kalendarzem ogrodniczym, osadzając uczestników w cykliczności procesów przyrody.

Jedną z nich był jesienny zabieg pielęgnacyjny polegający na *okrywaniu* czyli zabezpieczaniu roślin warstwą słomianej izolacji, chroniąc je przed chłodem i wiatrem. Pomaga to roślinie, która jest w ten sposób wspierana przez otoczenie, przetrwać w niesprzyjających warunkach.

14 Paweł Błęcki ***Latarnia, czyli świetlna fontanna***, instalacje, 2023

Paweł Błęcki zaprosił pacjentów do tworzenia obiektów świetlnych inspirowanych nieczynnymi fontannami znajdującymi się na terenie przyszpitalnego parku. Po wspólnej rozmowie na temat znaczenia światła w naszym życiu każda osoba przygotowała mały obiekt. Podczas spaceru jeden z pacjentów odkrył, że zdobienia największej fontanny wskazują kierunki świata, dlatego skonstruowana wspólnie w drugim etapie warsztatów duża, świetlna forma jest symboliczną latarnią, wskazującą drogę.

Osoby biorące udział w warsztatach: Miłosz, Adrian, Łukasz, Bartosz, Zosia, Krzysztof, Tomasz, Sebastian, Lucyna, Dawid, Paweł, Krzysztof, Rafał, Dariusz, Dawid, Sebastian

15 Jola Jastrząb ***Ściana***, video, 2023
koncepcja video: Dominik Ritszel i Jolanta Jastrząb | montaż: Dominik Ritszel | transkrypcja: Marta Rosół
Jolanta Jastrząb zrealizowała projekt na Oddziale Psychiatrii Sądowej o Wzmocnionym Zabezpieczeniu. Jego dokumentacja pozostaje wizualnie niedostępna, ograniczona do fragmentów wypowiedzi pacjentów podczas wspólnego budowania ściany na bazie wcześniej stworzonych prac. Uniemożliwienie odbiorcom śledzenia całości procesu, który wydarzył się podczas spotkań artystki z pacjentami, ma na celu podkreślenie potrzeby odejścia od traktowania działań wykorzystujących sztukę w kategoriach wytworu czy efektu, pokazując ją jako narzędzie kształtowania świadomości, pole wymiany doświadczeń.

16 Magda Franczak ***Echo archiwum***, tkanina, 2023

Efektem działań inicjowanych przez Magdę Franczak jest tkanina, która powstała na bazie fotografii przyniesionych przez pacjentów. Obrazy przedstawiające ludzi i przedmioty zostały odbite na płótnie za pomocą medium do transferu w ramach dwudniowego procesu naklejania, suszenia, a potem zdzierania kolejnych warstw papieru nałożonego na tkaninę. Monotonne czynności zdrapywania i ścierania odsyłające do zmysłu dotyku, uruchamiały pracę pamięci.

17 Karolina Grzywnowicz ***Walking through underwater meadows***, instalacja, 2023

Projekt Karoliny Grzywnowicz w Klinicznym Szpitalu Psychiatrycznym SPZOZ w Rybniku opierał się na działaniach z zapachem jako najsilniejszym i najszybszym wywalaczem pamięci. Razem z pacjentkami artystka mapowała olfaktoryczną przestrzeń szpitala. Proces przebiegał od wyciszenia innych zmysłów, przez nazywanie poszczególnych zapachów otoczenia, budowanie sieci związanych z nimi skojarzeń i wspomnień, po przekładanie ich na język kształtów i kolorów.

Instalacja będąca pokłosiem tego spotkania odwołuje się do zapachowej historii szpitala. Choć zapachy nie były bezpośrednio stosowane w terapii, to jednak odgrywały terapeutyczną rolę. Do późnych lat dziewięćdziesiątych na terenie szpitala wytwarzane były materace z trawy morskiej dla pacjentów. Roślina pod wpływem ciepła ciała wydzielala olejki eteryczne, które miały kojące, uspokajające działanie i ułatwiały zasypianie.